

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2023-03-15 § 11, KS 2023/25
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Riktlinje

Innehållsförteckning

Inledning	2
Riktlinjernas inriktning	4
Målsättning	5
Principer för handläggning	5
Genomförandeplan	6
Handläggning	6
Lagstiftning	11
Socialtjänstlagens paragrafer om ekonomiskt bistånd	11
Dokumentation	15
Beslut	16
Försörjningsstöd	20
Bistånd för livsföring i övrigt	28
Olika grupperns rätt till försörjningsstöd	36
Anvisningar för handläggningen	48
Budget- och skuldrådgivning	50

Inledning

Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att alla personer som ansöker om ekonomiskt bistånd får en rättssäker handläggning. En individuell prövning ska alltid göras och avsteg ska motiveras. Det ska framgå vad i individens situation som gör att avsteg görs. Vem som får fatta vilka beslut framgår av delegationsordningen. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbetet med ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna bygger i första hand på socialtjänstlagen, förarbetena och socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Riktlinjerna är utformade så att medborgaren ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter den enskilde har vid en ansökan om ekonomiskt bistånd. Viktiga utgångspunkter i arbete är:

Arbetsperspektivet

Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.

Arbetsperspektivet innebär att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus. Den enskilde ska därför i första hand stödjas i att tillvarata sin egen förmåga för att få ett arbete genom relevant stöd.

Låginkomstperspektivet

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till socialtjänstlagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Med låginkomsttagare menas en person som har en inkomst 50 procent lägre än den normala förvärvsmedianinkomsten (enligt SCB:s definition).

Likabehandling

I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, ålder.

Likabehandlingsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling måste finnas inom nämndernas alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egenförsörjning ska den enskilde erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån dennes behov och förutsättningar.

Likabehandlingsperspektiv ska aktivt motverka diskriminering på grund av exempelvis:

- kön
- sexuell läggning
- könsöverskridande identitet eller uttryck¹
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionshinder
- ålder

Barnperspektivet

Barnens bästa bör alltid uppmärksammas när vuxna vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd. Regeringen har angivit att även om barnens bästa inte alltid är avgörande för vilket beslut som fattas, ska det alltid beaktas, utredas och redovisas.

En viktig aspekt för att tillämpa ett barnperspektiv är att särskilt hjälpa föräldrarna att bli självförsörjande. I familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd (längre än 10 månader) ska barnkonsekvensanalys göras och dokumenteras. När en barnkonsekvensanalys görs används barnchecklista (se nedan). Fokusering ska då ske på barnets situation med tydlig koppling till familjens ekonomiska situation.

I handläggningen avseende försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd ska barnperspektivet beaktas. Följande rubriker ska tas upp och dokumenteras:

- Vad gäller ansökan – beskriv hur barnet berörs i ansökan, kortsiktigt och långsiktigt, vilka behov finns, konsekvenser och risker om behovet inte tillgodoses för barnet, omfattningen av det sökta biståndet.
- Hur gammalt är barnet/barnen – ta ställning till om barnet ska höras, samtalet redovisas i utredningen.
- Familjens totala situation – beskriv hur den totala ekonomiska situationen ser ut ekonomiskt och socialt, förekommer missbruk eller andra sociala problem, föräldrarnas förmåga att ta ansvar, har familjen kontakt med någon annan enhet inom socialtjänsten.
- Beslutsmotivering/bedömning – gör en helhetsbedömning av barnets situation och behov, väg in för- och nackdelar med att bevilja/avslå det sökta biståndet. Vid beslutsmotivering kan barnchecklistan användas som stöd.

Barnchecklista

Före beslut fattas i ett ärende görs en bedömning utifrån följande frågeställningar:

- Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rummet?
- Innebär beslutet att barns och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter beaktas?
- Innebär beslutet att barns och ungdomars rätt till god hälsa och utveckling

- beaktas?
- Innebär beslutet att barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening?
  - Har särskild hänsyn tagits till fysiskt och psykiskt funktionsnedsatta barns och ungdomars behov?

Dokumentation ska finnas om hur barnets behov har beaktats, vilka eventuella överväganden som gjorts och hur detta påverkar beslutet. Detta gäller såväl negativa och positiva beslut, och framför allt el- och hyresskulder. Ytterligare vägledning kan fås av Socialstyrelsens rapport "Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd"

Relationsvåld

När personer utsatts för våld i nära relationer ska socialtjänsten erbjuda stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende till den som behöver det. Det framgår av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. Socialtjänsten bör också kunna erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp att ordna stadigvarande boende. Se allmänna råd till 7 kap. 1 § SOSFS 2014:4.

Ibland kan det finnas skäl att beräkna kostnader till en högre nivå än riksnormen samt livsföringen i övrigt och våld mot närstående bör särskilt beaktas i bedömningen av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd. Det kan till exempel gälla vid tillfälligt höga kostnader eller när det finns ett behov av att omedelbart flytta till en ny eller dyrare bostad. Det framgår av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd.

I övrigt hänvisas till kommunens dokument Handlingsplan relationsvåld och Handlingsplan hedersrelaterat våld och förtryck.

Riktlinjernas inriktning

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Möjligheter att göra avvikelser från riktlinjerna kan göras efter en individuell bedömning och vid starka sociala skäl. Huvudprincipen är att bistånd över riktlinjerna inte beviljas och bedömningen ska göras restriktivt. Undantag kan göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. De krav som ställs på den biståndssökanden ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Om avvikelser görs från riktlinjerna ska skälen till det tydligt dokumenteras. I dessa fall ska samråd ha skett med enhetschef eller socialchef och skälen till bedömning ska dokumenteras.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. Finns anledning att göra undantag från den normala handläggningen och undantaget är av principiell betydelse ska Individ- och familjeutskottet fatta beslut i frågan. Vägledning bör sökas genom att frågan underställs Individ- och familjeutskottet. Rättsliga utslag i domstol samt lagförändringar finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas. Prejudicerande domar kan exempelvis sökas på i aktuell rättsdatabas. Vägledning ska inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna råd och Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd, stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten och från förarbeten till socialtjänstlagen.

Målsättning

Utgångspunkten i arbetet med försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd ska vara individens eget ansvar för att förändra sin situation. Försörjningsstöd är ett tillfälligt stöd och ett sista alternativ till egen försörjning om den enskilde inte kan få försörjning tillgodosedd på annat sätt. Individen bör se försörjningsstöd som det yttersta skyddsnetet.

Försörjningsstödet ska vara en hjälp till självhjälp. Ett av de viktigaste inslagen i arbetet med försörjningsstöd är att motverka den passivitet som kan uppkomma vid långvarig arbetslöshet. Relevanta och rimliga krav ska alltid ställas i syfte att stödja den enskilde att finna en väg till eget arbete och därmed egen försörjning. Arbetet med försörjningsstöd ska utgå från principen arbete/sysselsättning i stället för bidrag.

Principer för handläggning

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgängligt för att svara på frågor eller göra en akut bedömning. Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas på nybesök samt i form av en informationsbroschyr.

En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras. Finns det behov av flera typer av bistånd ska samverkan ske inom enheterna och nämndens övriga verksamheter inom socialtjänsten. Samverkan ska också ske med andra samhällsorgan men då efter samtycke från den enskilde. Lämnar den sökande inte sådant samtycke kan det påverka möjligheten att få bidrag.

När det gäller hushåll som har försörjningsstöd under en lång period måste man ta särskild hänsyn till detta.

Genomförandeplan

För människor som bedöms bli beroende av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan göras tillsammans med den sökande där målsättning, resurser, hinder, insatser, ansvar och uppföljning framgår. Syftet med insatserna ska vara att öka den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Socialtjänsten har ansvaret för upprättandet av och uppföljningen av arbetsplanen så länge personen har kontakt med socialtjänsten.

Handläggning

Rätten till bistånd regleras i 4 kap Socialtjänstlagen (SoL). Rätten till försörjningsstöd preciseras i SoL 4 kap 1 och 3 §. Enligt SoL 4 kap 2 § har en kommun rätt att ge bistånd utöver det som anges i SoL 4 kap 1 §. Ekonomiskt bistånd är en behovsprövad bidragsform. Rätt till ekonomiskt bistånd har den som har gjort vad som kan göras för att försörja sig men som ändå inte kan tillgodose sina och familjens behov. Den enskilde har ansvar för att planera sin ekonomi. Egna tillgångar ska användas i första hand.

Försörjningsstödet delas upp i en för hela riket gällande norm (riksnorm) samt en del som avser rätt till ersättning för skälig kostnad för ett antal andra behov.

Riksnormen ska täcka hushållets normala kostnader för:

- Livsmedel
- Kläder och skor
- Lek och fritid
- Hygien
- Barn- och ungdomsförsäkring
- Förbrukningsvaror
- Dagstidning och telefon

Socialtjänstförordningen (2001:937) fastställer inga enskilda belopp för dessa kostnadsposter, utan endast totalbeloppen för olika hushållstyper och åldersgrupper.

De fyra första posterna benämns personliga kostnader och de två sista gemensamma hushållskostnader. Riksnormen för ett hushåll per månad utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna.

Posten *livsmedel* förutsätter att all mat tillreds hemma för vuxna och barn upp till ett (1) år. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Kostnader för saft, godis, chips ingår inte. Kostnader för ensamhushåll är något högre med hänsyn till att vissa kostnader kan bli dyrare för flerpersonshushåll.

Kläder och skor

Denna post täcker det vardagliga behovet av kläder och skor under hela året. Även

kostnader för skoreparationer och viss kemtvätt ingår samt tillbehör som paraply, armbandsur och väskor. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

Lek- och fritid för barn

Utgiftsposten gäller kostnader för sådana aktiviteter som är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteter gäller både för inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t.ex. gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på disko och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också begagnad cykel, skidutrustning och skridskor. I beräkningen finns inga kostnader för semester eller dyrare fritidsintressen.

Barn och ungdomsförsäkring

Denna post skall täcka kostnaden för barn- och ungdomsförsäkring gällande skada och sjukdom.

Hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t.ex. tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd.

Förbrukningsvaror

Här ingår varor som behövs för rengöring av bostad samt vård och skötsel av kläder och skor t.ex. disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar och glödlampor.

Dagstidning

Här ingår en helårsprenumeration på dagstidning.

Telefon

Här ingår kvartals- och samtalsavgift för telefon samt vissa kostnader för att kunna skicka brev och kort. Kostnaden för mobiltelefon ingår i normen, däremot inte internetuppkoppling och dator som bedöms efter särskild prövning (se rubrik Bredband/Internet).

Därutöver kan följande poster ingå i försörjningsstödet. Beloppen ska vara faktiska och godtagbara kostnader:

- Boende
- Hushållsel
- Hemförsäkring
- Arbetsresor
- Avgift för fackförening och erkänd arbetslöshetskassa
- Mediciner och sjukvård
- Barnomsorg

Boende

Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.

Behovsprövning ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek.

Hushållsel

Kostnad för den faktiska hushållselen ska godtas om kostnaderna är skäliga. Om förbrukningen väsentligt överstiger vad som kan anses rimligt ska orsaken till det klarläggas. Vissa elbolag erbjuder även telefoni och Internetuppkoppling men kostnader för detta beviljas inte.

Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad för grundförsäkring (ibland kallad basförsäkring) som även omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd.

Arbetsresor

Bistånd ska beviljas till arbetsresor. I begreppet arbetsresor avses även kostnad för behov av resor för att aktivt kunna söka arbete eller delta i andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar. Där ingår t.ex. resor till och från arbetsförmedlingen eller anställningsintervjuer samt resor i samband med studier, praktik, arbetsträning. I första hand beviljas kostnad med allmänna kommunikationer.

Behov av bil utreds av handläggaren och synnerliga skäl måste förekomma för att bevilja kostnader med bil. Om den enskilde behöver bil och har egen bil för arbetsresor ska bistånd utgå enligt Skatteverkets normer för kostnader för bil, f.n. 18:50kr/mil. Då ingår alla kostnader för bilen och detta kan inte sökas separat t.ex. bensin, skatt, reparationer, besiktning och försäkring.

Om den enskilde bedöms ha synnerliga skäl att låna bil eller få skjuts av någon, görs en bedömning vid varje ansökan om kostnader.

Medlemskap i fackförening och a-kassa.

Bistånd beviljas för faktiska kostnader för avgift till fackföreningen och arbetslöshetskassa för den organisationen som den sökanden tillhör. För arbetslösa och sjuka ska möjlighet till reducerad avgift alltid undersökas.

Vistelsebegreppet

Bestämmelsen i 2a kap. 2 § SoL har också avgörande betydelse för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Här fastslås huvudregeln att det är vistelsekommunen som ska lämna den enskilde det stöd och hjälp som hen behöver. Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas för vistelsekommun.

Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun men är bosatt i en annan. Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som hen vistas där och under vilka förhållanden. Har den sökande vistats i annan

kommun en längre tid är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökanden inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som hen vistas i. För att nämnden ska kunna lämna information till den nya kommunen om ärendet ska det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

Kommunens ansvar då en person tillfälligt vistas i kommunen begränsas normalt till bistånd till en hemresa och eventuellt annat bistånd för att avvärja en nödsituation.

Vistelsebegreppet vid kvarskrivning

En person som av synnerliga skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Om en flyttning innebär byte av kommun ska den nya kommunen, vistelsekommunen, normalt ge bistånd. I vissa fall kan det finnas anledning att göra undantag från princip av sociala skäl.

Med hänsyn till vistelsebegreppet ligger det yttersta ansvaret för att ge bistånd på vistelsekommunen men kommunerna kan tillsammans göra en bedömning av vad som är bäst i det individuella fallet.

Noggrannhet vid handläggningen

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering.

Ärendet ska aktualiseras av handläggare så snart ärendet inkommer. Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten" ger ramarna för handläggningen.

Av ansökan framgår vilka kontroller som handläggaren gör samt uppgift om att sökandens personuppgifter kommer att användas för handläggning av ansökan, Lag (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Vidare lämnas med varje ansökan information där det framgår vilka uppgifter som behövs för att kunna handlägga ärendet och för att kunna fatta rätt beslut. Ansökan ska lämnas in korrekt ifylld samt undertecknas med sökandens/medsökandens namnteckning.

Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras är:

- Identitet och medborgarskap
- Folkbokföringsadress

- Civilstånd
- Vårdnadshavare för barn i hushållet
- Om individen är anmäld som arbetsökande på arbetsförmedlingen
- Kontroll av inkomster och tillgångar
- Deklaration

Förhållanden som kan leda till felaktiga utbetalningar och som särskilt bör uppmärksammas:

- Om sökande egentligen är sammanboende.
- Att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas där eller inte vistas i landet.
- Att sökanden samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun.
- Att sökanden har inkomster av svartarbete eller undanhåller tillgångar.

I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag.

Anmälan vid misstänkt bidragsbrott/Anmälningsskyldighet

Den som misstänks ha lämnat felaktiga uppgifter eller genom grov oaktsamhet orsakar fara för att felaktigt bidrag betalas ut ska polisanmälas för bidragsbrott. Polisanmälan enligt 6 § Bidragsbrottslagen ska ske när det finns anledning att anta att ett brott har begåtts.

Utredning före anmälan

Innan socialkontoret gör en anmälan ska en utredning av vad som hänt och hur det påverkar rätten till bistånd göras. Utredningen ska besvara om den sökande har fått tillfredsställande information om vilka regler som gäller och om den sökande varit medveten om konsekvensen av sitt handlande.

Vid bedömningen av om en anmälan ska göras bör myndigheten, kommunen, göra en preliminär bedömning av om det föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet. Någon bedömning av om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring ska däremot inte göras av den anmälade myndigheten. Det är viktigt att dessa utredande åtgärder vidtas så att varje brottsanmälan är välgrundad. Den interna utredningen bör göras så fort som möjligt sedan indikationen uppstått.

Vad en brottsanmälan bör innehålla

En brottsanmälan enligt 6 § bidragsbrottslagen ska innehålla följande:

- uppgift om brottsmisstanke
- uppgift vilken förmån det gäller, ersättnings storlek och vilken tidsperiod som avses
- uppgift om den misstänkte, namn, personnummer, adress, telefonnummer
- uppgift om vem som handlagt ärendet

- en dokumentation av samtliga eventuella kontakter med den som anmälts före och under utredningen
- en redogörelse för vilken information som myndigheten har lämnat till den anmälda om rätten till förmånen och uppgift om när, hur och av vem informationen lämnats
- om tolk används, namn, adress och telefonnummer till denne
- en redogörelse för de regler som har betydelse för ärendet
- uppgift om vem som polis och åklagare kan diskutera de aktuella reglerna med
- uppgift om eventuella återbetalningskrav
- original eller kopior av relevanta handlingar som bifogas brottsanmälan

Utredningen ska delges den sökande. Delegat att polisanmäla brott mot den egna verksamheten (ekonomiskt bistånd, avgifter m.m.) är enhetschef och socialchef.

Lagstiftning

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), Offentlighets- och sekretesslag (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), bidragsbrottslagen m.fl.

Socialtjänstlagens paragrafer om ekonomiskt bistånd

4 kap. Socialtjänstlagen (SoL)

1 §

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hens möjligheter att leva ett självständigt liv.

Följande frågeställningar ska utredas:

- Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda? De allmänna förutsättningarna för att ha rätt till försörjningsstöd är att man har behov av insatser. En

bedömning ska göras av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på hen i syfte att nå självförsörjning.

- Kan behovet av bistånd tillgodoses på annat sätt? Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av Humanistiska nämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar för att försörja sig. Annat sätt kan exempelvis vara genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän såsom Försäkringskassan, Regionen, Migrationsverket eller Kriminalvården.
- Vilket bistånd ska beviljas? Utöver riksnormen som fastställs av regeringen ska med utgångspunkt från lagen och riktlinjer en bedömning göras av vilket behov som föreligger och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde.

1a § Hemmavarande barns och ungdomars inkomster

Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd:

- hemmavarande barns inkomster av eget arbete
- hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlik grundutbildning. Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1 § till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

1b § Särskild beräkningsregel

För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel). Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a.

1c § Rätt att sammanbo

För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 §, ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

2§ Övrigt bistånd – frivilligt bistånd

Humanistiska nämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Observera att ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att Humanistiska nämnden först prövar en ansökan om ekonomiskt bistånd enligt 1 § och därefter prövar om förutsättningar föreligger för att bevilja bistånd med stöd av 2 §. Om nämnden underlåter att fatta ett formellt avslagsbeslut på en ansökan om ekonomiskt bistånd enligt 1 § medför det att den enskilde inte kan överklaga beslutet enligt förvaltningslagen.

Beslut om bistånd enligt 2 § kan inte överklagas med stöd av bestämmelserna om förvaltningsbesvär i 16 kap. 3 § SoL.

3§ Behov som skall täckas av försörjningsstöd, riksnorm

Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för:
livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hygien samt dagstidning, telefon, boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns synnerliga skäl, ska Humanistiska nämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns synnerliga skäl för detta.

4§ Kompetenshöjande verksamhet

Humanistiska nämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetens- höjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Humanistiska nämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket.

5§ Uteblivet deltagande i kompetenshöjande verksamhet

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om hen utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

6§ Arbetstagarbegreppet

Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska hen dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 och 6–13 §§, 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken.

9 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL)

Enligt 9 kap 1 § första stycket SoL får Humanistiska nämnden återkräva bistånd som den enskilde fått felaktigt eller med för högt belopp på grund av:

- Oriktiga uppgifter
- Genom underlåtenhet att lämna uppgifter.
- På annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp.

Om någon i annat fall än som avses som stycket ovan tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får Humanistiska nämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

9 kap. 2 § Socialtjänstlagen (SoL)

Enligt 9 kap 2 § SoL får Humanistiska nämnden kräva tillbaka bistånd som lämnats, som förskott på en förmån eller ersättning, till den som är indragen i arbetskonflikt och till den som på grund av förhållanden som hen inte kunnat råda över, hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avser 4 kap 1 § SoL får Humanistiska nämnden återkräva hjälpen, om den har getts under villkor om återbetalning.

9 kap 3 § Socialtjänstlagen

Vill nämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, ska talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt. Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket. Lag (2009:836).

9 kap 4 § Socialtjänstlagen (SoL)

Humanistiska nämnden får helt eller delvis efterge den ersättningskyldighet som avses i 1 och 2 § § samt 8 kap 1 § andra stycket om det är uppenbart att

förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom rimlig tid kommer att kunna göra återbetalning för kommunen helt eller delvis.
Detta beslut går inte att överklaga.

Handläggning, bistånd enligt 9 kap 2 § med villkor om återbetalning
skriftlig överenskommelse ska upprättas med den enskilde;

- beslutet ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten
- beslutet ska delges den enskilde skriftligt innan biståndet utbetalas
- den enskilde ska informeras om att ifall återbetalning inte sker kan frågan om återbetalningsplikt prövas i Förvaltningsrätten på initiativ av kommunen
- den enskilde ska informeras om att beslutet inte kan överklagas genom förvaltningsbesvär
- den som beviljas bistånd med återbetalning, ska skriva under överenskommelsen.

Dokumentation

11 kap. 5 och 6 § § SoL

”Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande och beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentation ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att den som är obehörig inte får tillgång till dem.”

Socialtjänsten har skyldighet att dokumentera sin verksamhet. Särskilt viktigt är det i samband med myndighetsutövning. All dokumentation sker i verksamhetssystemet. Den enskilde ska hållas underrättad om den dokumentation som förs om hen och rätten att ta del av all dokumentation. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas. Fördjupad vägledning kan erhållas från Socialstyrelsens handbok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”, 2006.

Med handläggning avses alla de åtgärder som vidtas från det att ett ärende har uppkommit genom en anmälan, en ansökan eller på ett annat sätt, tills det att utredning avslutas med ett beslut. Ett ärende avgörs alltid genom ett beslut eller ett återtagande av ansökan.

Med verkställighet av beslut menas genomförandet av de insatser som beslutet omfattar.

Utredning ska ske så enkelt och snabbt som möjligt. I samband med att ett ärende aktualiseras ska en grundutredning alltid göras. Grundutredningen ska utgöra underlag för den arbetsplan som alltid ska upprättas. Ny grundutredning ska göras då sökandens/familjens situation väsentligt förändras.

Följande ska beaktas för att uppnå syftet med dokumentationen:

- ansökan ska finnas och vara undertecknad, av båda sökande om ansökan är gemensam, om muntlig ansökan, antecknas detta
- ekonomisk utredning/beräkning ska finnas i datastödet
- anteckningar om gjorda inkomst- och utgiftskontroller ska finnas/om inga inkomster finns skall detta markeras i ansökan med 0 eller streck
- beslut ska överensstämma med ansökan
- beslut ska antecknas med egen rubrik
- alla beslut ska motiveras, gäller särskilt vid avslag eller då del av ansökan avslås
- utbetalt bistånd ska överensstämma med beviljat bistånd
- beslut ska fattas av behörig delegat
- delegationsbeslut ska anmälas till kommande Humanistiska nämndens sammanträde

Rubriker vid dokumentation i utredningen:

- Ansökan/aktuell fråga: ansökningsdatum och framställt behov.
- Aktuell situation: som är relevant för ärendets art samt objektivt, viktigt att skriva det som gäller.
- Ekonomi: se journal, ekonomiskt beräkning i datastödet, datum
- Motivering till beslut: obligatoriskt vid avslag. I barnfamiljer, ska barnens situation särskilt uppmärksammas.
- Beslut: se journal, bistånd, avslag samt vilket lagrum som gäller.
- Beslutsmeddelande: om beslutet går den enskilde emot helt eller delvis samt då detta bedöms behövt.
- Besvärshänvisning vid avslagsbeslut.

Om ansökan avser försörjningsstöd och beviljas i sin helhet skickas beslutet. Om sökanden inte önskar få beslut och beräkning dokumenteras det i akt. Vid nybesök ska den sökande informeras om rutiner och handläggningstiden. Observera skyldigheten att kommunicera samt att se till att sökanden löpande får ta del av den dokumentation som förekommer.

Beslut

Beslut om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är myndighetsutövning. Vem som har rätt att besluta i ärendet framgår av delegationsförteckningen, se beslut i ärende om ekonomiskt bistånd, 4 kap. 1 § SoL, 4 kap. 4 och 5 §§ SoL, 4 kap 2 § SoL. Beslutfattare kan vara, socialsekreterare, enhetschef, Individ- och familjeutskott.

Om ärendet är delegerat till Individ- och familjeutskottet och beslut inte kan vänta till nästa sammanträde kan utskottets ordförande vice ordförande samt ledamot i utskottet fatta så kallade ordförandebeslut.

Ordförandebeslut ska anmälas vid nästa Individ- och familjeutskottssammanträde. Enhetschef har ansvar att ärendet redovisas vid nästkommande Individ- och

familjeutskott.

Varje ansökan ska leda till ett beslut. Efter utredning ska varje ärende avgöras. Alla beslut, både bifall och avslag ska alltid vara motiverade och skriftliga. Beslutet ska innehålla uppgifter om:

- vad ansökan avser
- vad som beviljas respektive avslås och enligt vilken bestämmelse,
- hänvisning till lag § i socialtjänstlagen
- eventuell tidsperiod
- motivering till avslaget, beslutsmotiveringen ska vara sådan att orsaken till avslagsbeslut tydligt framgår. I fall det finns flera skäl till avslag ska samtliga avslagsgrunder skrivas in i beslutet, och en närmare motivering i det enskilda fallet ska framgå av texten.
- att beslutets konsekvenser för eventuella barn har övervägts, viktig framför allt vid avslag.

Ett ärende kan även avgöras genom att den sökande återtar sin ansökan. Då ska handläggaren i aktualiseringsbilden eller i ärendet anteckna återtagandet. Efter det beslutar handläggaren att inte inleda utredning.

Ansökan samt beslut att inte inleda utredning (aktualiseringsbilden) ska sparas i kronologisk pärm.

Underrättelse av beslut

För beslut som kan överklagas med förvaltningsbesvär gäller Förvaltningslagens 33 §, underrättelse av beslut. Paragrafen anger att nämnden bestämmer själv om underrättelse ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på annat sätt. En underrättelse ska alltid vara skriftlig om en part begär det.

I de fall beslutet går sökanden emot delges beslutet till denne alltid genom brev med post tillsammans med en besvärshänvisning. Det är också viktigt att förvissa sig om att den som berörs av beslutet har förstått dess innehåll.

Om ett beslut på grund av dess art eller på grund av annan omständighet i det enskilda fallet, behöver delges med iakttagande av reglerna i delgivningslagen kan detta ske genom att brevet sänds rekommenderat med mottagningsbevis. Detta kallas för ordinär delgivning. Beslut kan även delges genom stämningsman som utses av polismyndighet, kallas stämningsmannadelgivning.

Det är handläggaren som har ansvaret att den sökande får beslutet (gäller även då ärendet har beslutats av Individ- och familjeutskottet).

Att tänka på:

- besvärshänvisning ska lämnas vid avslag
- att beslut enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen inte kan överklagas med förvaltningsbesvär

- viktigt att informera den sökanden om vad som gäller samt skillnaden med 4 kap 1 § SoL och 4 kap. 2 § SoL.

Överklagan med förvaltningsbesvär

16 kap. 3 § SoL

"Humanistiska nämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om"

- bistånd enligt 4 kap 1 § SoL
- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap 5 § SoL

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till Kammarrätten.

Tidsfrist vid överklagande med förvaltningsbesvär

När ett överklagande av beslut enligt 4 kap.1 § socialtjänstlagen med förvaltningsbesvär kommer in har nämnden att pröva om det kommit in i rätt tid eller inte, det vill säga inom tre (3) veckor från det att beslutet meddelats/delgivits klienten. För beräkning av tidsfrist är det viktigt att journalanteckning finns om när beslutet meddelades eller delgavs.

I de fall prövningen utfaller så att överklagandet bedöms ha inkommit för sent ska det avvisas. Även detta är ett beslut som kan överklagas. Det innebär att beslutet om avvisning måste meddelas klienten som även ska erhålla en besvärshänvisning.

Anteckning görs i akten: "*Överklagandet bedöms av nämnden ha inkommit för sent och avvisas därför. Detta beslut inklusive besvärshänvisning har dags dato meddelats NN.*" Överklagande av detta beslut sker enligt 45 § Förvaltningslagen.

Överklagan som inkommit inom rätt tid

En överklagan ska ställas till förvaltningsrätten, men sändas eller lämnas till Humanistiska nämnden (handläggaren i ärendet). Skulle överklagan innehålla nya uppgifter av sådant slag att en omprövning med stöd av 27 § förvaltningslagen ska göras, måste följande förutsättningar finnas:

- beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende på grund av det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning
- beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part

Om dessa förutsättningar är uppfyllda ska en ändring av det överklagade beslutet ske. Om det nya beslutet är i överensstämmelse med den enskildes begäran behövs inget överklagande. Sker ingen ändring av beslutet i sin helhet ska handläggaren sända överklagandet till Förvaltningsrätten i Linköping.

Sker ingen ändring av beslutet i sin helhet ska ärendet, överklagandet, sändas till förvaltningsrätten. När överklagandet avgörs av Individ- och familjeutskottet förbereder handläggaren ärendet till sammanträdet. Om sammanträdet inte kan avvaktas ska beslutet fattas som ordförandebeslut. Överklagan ska sändas till förvaltningsrätten snarast, inom en vecka. För att garantera rättssäkerheten för den enskilde, skickas överklagan till förvaltningsrätten snarast även då oklarheter finns. Handläggare kan komplettera utredningen senare.

Till Förvaltningsrätten sänds följande handlingar:

- överklagan original, kopia till akten
- Individ- och familjeutskottets protokoll, i fall beslutet tas av utskottet
- ansökan kopia, original kvar i akten
- beslut, beräkning, utredning, journalanteckningar, beslutsmeddelandet, allt detta tas från datastödet, övriga handlingar i original, kopia till akten.

Lämpligt är att en kopia av utredningen skickas till sökanden. Om överklagan innehåller en begäran om inhibition, d.v.s. verkställighetsförbud, föreligger ingen omprövningsskyldighet. Ärendet ska då omedelbart översändas till förvaltningsrätten.

Individuell prövning

Behovet av bistånd prövas alltid individuellt. Det gäller att fastställa den enskilde sökande och dennes familjs eventuella behov för att kunna göra en prövning av rätten till bistånd i enlighet med reglerna i 4 kap 1 och 2 §§.

För att utreda rätten till bistånd samt utröna den sökandes egna resurser och eventuella hinder måste ett antal kontrollfunktioner sättas in. Särskild hänsyn ska tas för familjer där det finns barn.

Vidare är det viktigt att personer som behöver skydd, kvinnor och män, får den hjälpen de behöver. I dessa fall kan behov av ekonomiskt bistånd tillfälligt behövas.

Att tänka på:

- Samtliga biståndssökande och övriga familjemedlemmar kontrolleras via bilregistret i avsikt att utröna ev. möjligheter till att avyttra kapitaltillgångar såsom bil, husbil eller husvagn.
- Eventuell kontroll via Skatteverket för att se fastighetstillgångar.
- Ingen omedelbar behovstillfredsställelse. Ett beslut behöver alltid tänkas igenom noga och motiveras väl.
- Det är viktigt att rätt person/personer i den sökandes familj kommer till besöket. Identifiering med godkänd legitimation ska ske vid alla nybesök.
- Tillsammans med den sökande utröna möjlighet till utökad arbetstid för de sökande som uppger deltidsarbete. Enligt arbetslagstiftningen har deltidsarbetande förtur till heltidsarbete framför nyanställning.

Aktiv ekonomisk rådgivning och/eller hänvisning till kommunens budget- och

skuldrådgivare ska användas som ett alternativ eller komplement till att bevilja ekonomiskt bistånd eller för att i ett långsiktigt tidsperspektiv ge valmöjligheter och konsekvenser av ekonomisk planering, och på så sätt förebygga ett längre bidragsberoende.

Ett fortlöpande ekonomiskt bistånd kan komma att verka passiviserande och motverka den enskildes möjlighet att försörja sig själv. Ett viktigt inslag i arbetet måste därför vara att motverka detta. Ett nära samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet, arbetsförmedling, försäkringskassa och sjukvården måste ske i syfte att nedbringa bidragstidens längd och underlätta för den enskilde att försörja sig själv.

Med utgångspunkt från att det ekonomiska biståndets storlek alltid ska beräknas utifrån det enskilda behovet ska förutom de anvisningar som lämnas här beaktas:

- rättsdatabas, finns vid samtliga arbetsplatser innehållande för verksamheten nödvändig lagstiftning, rättsfall från Förvaltningsrätt, Kammarrätt, Högsta förvaltningsdomstolen samt JO-uttalanden om socialtjänsten
- allmänna råd från socialstyrelsens handbok, Ekonomiskt bistånd - Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden i den kommunala socialtjänsten, Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, Socialstyrelsens meddelandeblad, förarbeten till socialtjänstlagen.

Försörjningsstöd

Anställningsintervju, resor/söka arbete, resor

Ekonomiskt bistånd utgår efter prövning till sökande som är kallad till anställningsintervju utanför kommunen, om ersättning inte erhålls från Arbetsförmedling, arbetsgivare eller annan. Undantag kan göras om resorna är ett led i den sökandes handlingsplan och överenskommelse med handläggare har gjorts innan resan.

Arbetsresor

Arbetsresor betraktas som godtagbar kostnad. Försörjningsstöd till arbetsresor med egen bil kan beviljas endast om billigare färd sätt saknas eller om arbetstider är sådana att allmänna kommunikationsmedel inte är möjliga. Vid en ansökan om ersättning prövas om programresor erhålls från Arbetsförmedling. Vi beviljar endast egenavgiften om man har beslut om programresor från AF. Det görs i dessa fall en individuell prövning av biståndsbehovet.

Arbetsresor beviljas med bistånd enligt Skatteverkets regler. I det ingår skatt, försäkring, besiktning och underhåll av bilen.

Avgift till fackförening och erkänd arbetslöshetskassa

Fackföreningsavgift godtas som utgift. Även avgift för enskild anslutning till

arbetslöshetskassa godtas.

Observera att fackföreningsavgiften ofta är frändragen på lönen eller ersättning från A-kassa. För arbetslösa och sjuka ska möjlighet till reducerad avgift alltid undersökas.

Barnomsorg

Avgift för barnomsorg godtas enligt kommunal taxa. I första hand ska den sökande undersöka möjligheter till avgiftsbefrielse.

Boendekostnad

Utgångspunkten vid bedömningen om vad som är skälig boendestandard är vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Vad gäller bostadens storlek hämtas vägledning från de maxgränser för bidragsgrundande bostadsyta som gäller vid beräkningen av bostadsbidrag (se bilaga). Dock ska varje ärende bedömas individuellt.

En förutsättning för att kunna beviljas bistånd för hyra eller del av hyra är att man är folkbokförd på adressen.

Krav på byte av bostad är främst motiverat vid långvarigt biståndsbehov. Förutsättningen för krav på flyttning eller reduktion av ersättningen för bostadskostnaderna är att det finns faktiska möjligheter för den enskilde att erhålla en annan bostad som uppfyller skäliga krav samt att oskäliga sociala konsekvenser inte uppstår. Den enskilde skall visa upp att de aktivt försökt att byta till en bostad med skälig kostnad samt skälig elförbrukning. Den enskilde måste dessutom få skälig tid att byta bostad, i normalt fall 4 månader, samt redovisa aktivt bostadssökande. Observera att rådrum är ett avslagsbeslut med besvärshänvisning och beslutet kan överklagas.

För umgängesberättigad förälder med regelbundet umgänge tas hänsyn till behov av större bostad.

Hemmavarande vuxet barn med egna inkomster

Ett vuxet barn som bor hemma ska bidra till boendekostnaden. Hyreskostnaden ska i dessa fall delas på antalet boende i lägenheten.

Hemmavarande vuxet barn som gått ut skolan

Om ett vuxet barn gått ut skolan och är utan någon annan inkomst än försörjningsstöd kan beviljas bistånd till hyreskostnad med belopp motsvarande tidigare beviljat bostadsbidrag om förälder blivit av med det. Detta gäller om man bott hemma under hela tiden innan.

Vuxet barn som varit utflyttat hemifrån och varit självförsörjande

Om ett vuxet barn som varit utflyttat hemifrån och varit självförsörjande återvänder hem ska hyreskostnaden beräknas med hänsyn till hur många enheter

av lägenheten/huset man disponerar. (se RFFS 1998:9).

Förälder boende hos barn

Då bostaden inskaffas för att förälder ska få plats och boendekostnaden då ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Hyresdelen beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

Inneboende

Samma regler gäller vid inneboende. Inneboendekontrakt ska upprättas och uppvisas där det tydligt framgår för vilken tid kontraktet gäller, vilken hyra det är och vad som ingår och att individen är folkbokförd på adressen. Socialtjänsten i Trosa kommun godtar inte hyresförhållanden som är att betrakta som "svart uthyrning". De som lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren betraktas inte som inneboende. Förstahandskontraktets innehavare måste vara folkbokförd på adressen för att den sökande ska räknas som inneboende.

Andrahandskontrakt

Andrahandskontrakt kan endast godkännas som kontrakt på lägenhet om det är godkänt av hyresvärden. Giltig blankett ska användas och vara undertecknad av hyresvärden. Detta är en förutsättning även för att kunna söka och bli beviljat bostadsbidrag.

Intäkt av uthyrning

Om den enskilde har en boendekostnad som överstiger högsta godtagbara nivå och hyr ut en del av lägenheten för att minska kostnaden, ska hyresintäkten reducera boendekostnaden och inte räknas som inkomst för den enskilde. Intäkt av uthyrning reducerar hyran även i de fall ett kvarboende vuxet barn betalar hyra.

Om boendekostnaden trots intäkt av uthyrning fortfarande överstiger högsta godtagbara nivå, bör den enskilde göra vad han/hon kan för att skaffa en billigare bostad. Under förutsättning att så sker, godtas under en övergångsperiod (rådrum är fyra månader) boendekostnaden (reducerad med hyresintäkten) i avvaktan på bostadsbyte.

Boende på kriminalvårdsanstalt

I första hand ska den enskilde hyra ut sin bostad. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd utgå till boendekostnad om strafftiden är högst sex månader om personen annars riskerar att bli bostadslös. Det kan även vara nödvändigt att pröva rätten till bistånd utöver sex månader om särskilda omständigheter föreligger.

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt och är folkbokförda i annan kommun är folkbokföringskommunen ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen under fängelsevistelsen och i samband med frigivningen.

Övriga boendeformer

Till exempel campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, boende hos kamrat och hotell. Bistånd till boendekostnader skall i dessa fall prövas mycket restriktivt

och beviljas endast om den sökanden har mycket stora svårigheter att få annat boende och om socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ.

Eget boende för ungdomar

Försörjningsstöd till eget boende för ungdomar beviljas endast då den unge själv har betalat hyran under minst 6 månader eller då sociala skäl bedöms föreligga.

Vuxna personer med gemensam bostad

Makar är underhållsskyldiga mot varandra enligt äktenskapsbalken 6 kap 2 §. Ogifta sammanboende likställs med gifta om de sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden. Man bör utgå från att sökanden sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden om de har barn tillsammans eller har levt tillsammans under en längre tid.

Om det av omständigheterna klart framgår att två vuxna personer, som delar bostad, har helt skilda hushåll ska försörjningsstöd utgå som till två enskilda personer.

Att tänka på:

Kostnad för dubbel hyra i samband med exempelvis flyttning godkänns generellt inte. I särskilda fall kan kostnaden godkännas som utgift i max tre månader vilket motsvarar normal uppsägningstid. Flyttningen ska då vara motiverad av ekonomiska, sociala eller medicinska skäl.

Gäller ansökan en bostad sökanden ska flytta till, måste vid prövningen beaktas sökandens möjligheter att i framtiden klara bostadskostnaden när hushållet blir självförsörjande. En sådan prövning kan ibland innebära att bistånd inte beviljas till den aktuella bostaden även om kostnaden understiger högsta godtagbara.

I de fall man hyr lägenhet med kallhyra skall elkostnaden läggas på tillsammans med hyran för att beräkna skälig nivå på boendekostnaden. Ett överslag på året görs då.

Glasögon

Bistånd till glasögon utgår efter att behovet styrks av läkare/optiker. Glasögon beviljas utifrån det billigaste alternativet. Bistånd till kontaktlinser beviljas endast efter läkarutlåtande. Terminalglasögon ska bekostas av arbetsgivare. Bistånd till läsglasögon pga. av avtagande synskärpa beviljas inte.

Hemförsäkring

Bistånd till hemförsäkring grundförsäkring även kallad basförsäkring godtas månadsvis. Försäkringsbrev ska uppvisas.

Hemtjänst/färdtjänst

Avgift för hemtjänst godtas. Möjlighet till avgiftsbefrielse ska undersökas. Gällande

färdtjänst utreds behovet vid varje ansökan, grunden för att godkänna färdtjänst resor är arbetslinje, praktik, färdtjänst till apotek, affär och fritidsaktiviteter.

Hemutrustning

Avgörande för om ekonomiskt bistånd till hemutrustning ska utgå är bedömningen av när den sökande kommer att ha ekonomiska förutsättningar att själv kunna skaffa nödvändig utrustning med egen inkomst samt sökandens ålder.

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd ska täcka det omedelbara behovet av grundutrustning. Till denna räknas utrustning som krävs för att sova, äta, laga mat och rengöring. Utrustning som har med trivsel att göra beviljas i begränsad omfattning. För barnfamiljer utgår bidrag för inköp av begagnad TV. Hushåll utan barn kan erhålla bistånd till inköp av TV om särskilda sociala skäl finns.

Kompletterande hemutrustning kan erhållas efter särskild prövning. Klienten ska komma med ett eget specificerat kostnadsförslag på nödvändig hemutrustning. Vid skilsmässa är utgångspunkten att de vuxna delar på det gemensamma bohaget. Likaså att barnens möbler och övrig utrustning följer med den förälder som barnet/barnen ska bo hos.

Hembesök ska ske i samband med utredning om behov av hemutrustning. Begagnade möbler kan vara ett alternativ till nyförvärv. Den sökande ska med kvitto redovisa inhandlade varor. Om behov finns beviljas bistånd till hemkörningsavgift.

Hälso- och sjukvård

Ekonomiskt bistånd kan utgå för skäligen kostnader för hälso- och sjukvård som är medicinskt påkallad. Ekonomiskt bistånd bör omfatta skäligen kostnader för bland annat:

- hjälpmedel och förbrukningsmaterial som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal
- läkemedel som omfattas av lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner mm och som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal
- resor som är nödvändiga för att vården skall kunna genomföras, eller
- resor som är nödvändiga för att hämta ut förskrivna läkemedel, hjälpmedel och förbrukningsmaterial
- Kostnader för läkemedel som inte innefattas av högkostnadsskyddet ska bedömas restriktivt.

Kosttillägg

Kosttillägg utgår endast till vid konstaterat sjukdomstillstånd. Behovet ska styrkas av läkare eller dietist. Konsumentverkets rekommendationer ska beaktas när det gäller vilka kosttillägg som kan accepteras. Enligt Konsumentverket är det enbart gluten och mjölkprotein kost som godkänns med extra kosttillägg (se bilaga 2).

Kostnad för egen fastighet/bostadsrätt

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden i jämförelse med de belopp som anges under förra punkten, ska alltid räknas med nettoräntan, dvs. räntekostnaden minus skattejämkning = 70 % av ränta. I boendekostnaden ingår även uppvärmningskostnad, villaförsäkring, vatten, sophämtning, underhåll. Amorteringar ligger däremot utanför normen för högsta godtagbara boendekostnad.

Kostnaden för egen fastighet överstiger i vissa fall högsta godtagbara boendekostnad och det måste även beaktas att fastigheten kan utgöra realiserbart kapital. Vid långvarigt behov av försörjningsstöd kan det bli nödvändigt att tillsammans med den enskilde planera för en förändring av boendet och hitta en billigare bostad. För amorteringsdelen bör i regel uppskov begäras hos vederbörande bank.

Särskilt bör uppmärksammas förekomsten av starka sociala skäl för det aktuella boendet, hjälpbehovets längd, huruvida den normala ekonomin klarar boendekostnaden samt hur dyrt, godtagbart eller möjligt ett alternativt boende är. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt utgör detta skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. I övrigt gäller vad som sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Beräkning av bostadskostnader för egen fastighet följer samma princip.

Den som bor i bostadsrätt eller eget hus skall alltid bifoga en egnahemsutredning till ansökan.

Sjukhusvistelse

Sjukhusvårdsavgiften är att betrakta som en viss kostnad för kost. Den utgör en del av kostnaden för livsmedel. Vid beräkning av försörjningsstöd görs avdrag per dygn med den av riksnormen som motsvarar livsmedel.

Spädbarnsutrustning

Spädbarnsutrustning kan beviljas med högst 10 % av basbeloppet för första barnet. Beloppet inkluderar ligg/sittvagn och babysäng.

Begagnad utrustning kan vara ett alternativ till nyförvärv. Den sökande ska med kvitto redovisa inhandlade varor. Vid prövning bör det redovisas vilken utrustning som redan finns.

Studielitteratur

Ekonomiskt bistånd till studielitteratur kan beviljas endast för studier på grundskolenivå med faktisk kostnad. Försäljning av böcker från föregående termin ska beaktas och redovisas som en inkomst.

Tandvård

Allmänt

Vid nybesök om ekonomiskt bistånd för tandvård som redan är utförd ska kostnaden betraktas som skuld och ej beviljas då den sökande vid undersökningstillfället ej varit berättigad ekonomiskt bistånd. Har den sökande haft ekonomiskt bistånd för sin livsföring i mer än ett år har denne möjlighet att ansöka om en undersökning av tandstatus, detta för att förebygga högre kostnader i framtiden. Det är under förutsättning att den sökande själv undersöker och har rätt till det allmänna tandvårdsbidraget och använder det för undersökningen.

Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till akut tandvård som innebär åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag. Det ska framgå av inlämnat kvitto/faktura att tandvården varit av akut karaktär. Framgår det inte på ett tydligt sätt ska kontakt tas med tandläkaren för klargörande av karaktären av den genomförda behandlingen.

Nödvändig uppehållande tandvård

Ekonomiskt bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas för personer som under minst 1 år haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnorm och som under överskådlig tid inte förväntas öka sina inkomster.

Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut eller nödvändig tandvård utreds och bedöms. Personer som har införsel och lever på Kronofogdens förbehållsbelopp och är i behov av akut eller nödvändig tandvård ska kontakta Kronofogden för att få nedsatt införsel för motsvarande kostnad. De ska styrka behovet med det billigaste alternativet för tandvård genom att lämna ett kostnadsförslag till kronofogden. Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut och nödvändig tandvård utreds och bedöms. När det gäller personer med pågående skuldsanering inkluderats akut och nödvändig tandvård det belopp som de har till sin försörjning varje månad. Sökanden som har egna inkomster i nivå med försörjningsstödsnormen men ändå söker ekonomiskt bistånd för tandvård, kan beviljas bistånd i vissa fall. Om tandvårdskostnaden är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande hänvisas till avbetalningsplan med behandlande tandläkare. Vid bedömning av omfattning och kostnad av den sökta tandvården ska den jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med. Behandlingen ska syfta till att personen uppnår en godtagbar tuggförmåga och ges möjlighet att fungera socialt. I undantagsfall kan kostnader för narkos eller annan motsvarande smärtlindring godtas för personer med extrem tandvårdsrädsla. Detta ska vara styrkt med läkarintyg och personen ska inte kunnat tillgodogöra sig sjukvårdens behandling för tandvårdsrädsla.

Rätt till bistånd

Vid bedömning av rätten till bistånd tas ställning till dels den föreslagna

behandlingen och dels till kostnaderna för denna. Den kostnad som godtas ligger till grund för prövningen av den sökandes rätt till ekonomiskt bistånd. En bedömning görs också av den sökandes inkomst under en längre tid och sökandes möjlighet att själv betala (del av) den godtagbara kostnaden. Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd (högst 3 månader) beviljas ekonomiskt bistånd i normalfallet endast till kostnad för akut tandvård. Vid förväntad egen försörjning inom nära framtid (c:a 3 månader) görs övervägande om den sökande kan vänta med hela eller del av tandvårdsbehandlingen tills han/hon blir självförsörjande. Vid normöverskott förväntas den enskilde spara till mer sällan förekommande utgifter, och bör i normalfallet själv kunna betala sina tandvårdskostnader. Han/hon hänvisas att om möjligt göra en avbetalningsplan med sin tandläkare. Om kostnaden och behandlingens omfattning är skälig, kan ekonomiskt bistånd beviljas till den del av kostnaden, som överstiger vad den sökande själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader.

Beslut

Beslut om bistånd till tandvårdskostnad ska tidsbegränsas att gälla för den angivna behandlingsperioden (i normalfallet tre månader, kan vid synnerliga skäl förändras). Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Ett förbehåll om återkallelse ska skrivas in i beslut som avser behandling som sträcker sig över mer än en månad. Biståndet beviljas enbart enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets referensprislista. Kostnader som överstiger denna lista bekostas av den sökande själv.

Betalning

I normalfall får den enskilde en specificerad faktura som denne får lämna in till ansvarig socialsekreterare vid månatliga ansökan om ekonomiskt bistånd, eller utifrån förfalldatum. Socialsekreteraren betalar vanligtvis fakturabeloppet direkt till behandlande tandläkare. I övriga fall får socialsekreteraren komma överens med den enskilde om hur fakturan ska betalas. I de fall socialsekreteraren bedömer att den enskilde saknar möjlighet att själv betala till tandläkaren, kan faktura – som ska vara adresserad till den enskilde godtas på utförd och godkänd behandling. Eventuell fakturaavgift godtas i dessa fall.

Övrigt om tandvård

I Sörmland är det avgiftsfri tandvård till och med det år man fyller 23 år. För att kunna ta del av den kostnadsfria tandvården måste man vara folkbokförd i Sörmland.

Personer med sjukdom eller funktionsnedsättning kan få tandvårdsstöd som består av två delar. - Den ena delen av stödet riktar sig till personer som har stora tandvårdsbehov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. De som uppfyller förutsättningarna för denna del av stödet kan, efter prövning av landstinget, få tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift. - Den andra delen är ett bidrag som kan användas till förebyggande tandvård. Bidraget, som hanteras av Försäkringskassan kallas särskilt tandvårdsbidrag, STB, och riktar sig till personer

som på grund av sin sjukdom eller funktionsnedsättning riskerar att få en försämrad tandhälsa.

Om en intagen avtjänar ett straff som är längre än två år kan den enskilde få grundläggande tandvård i Kriminalvården. Det får den intagne betala med egna medel. Kriminalvården kan ibland betala för akut tandvård.

Kronofogdemyndigheten kan bevilja anstånd vid pågående utmätning för att möjliggöra betalning av tandvårdskostnad. Se avsnitt Nödvändig uppehållande tandvård.

Umgänge med barn

Barn och ungdomar ska i ekonomiska biståndssammanhang inte missgynnas av att föräldrar inte lever tillsammans. Vid beräkning av umgängeskostnad ska reducerad riksnorm beviljas för de antal dagar barnet är hos umgängesföräldern. Förälder som har kortare umgänge med barn beviljas för varje dag den del av riksnormen som motsvarar livsmedel, hygien och fritidskostnad för barnet räknat per dag. Vid längre umgänge ska i första hand undersökas om försäkringskassan reglerar underhållsstödet.

Kostnader för umgängesresor måste framstå som rimliga med hänsyn till vad en låginkomsttagare kan bekosta. Huvudprincipen är att båda föräldrar ska dela på resekostnaderna. För barn som behöver göra långa umgängesresor för att träffa sin förälder görs en individuell prövning. För umgängesresor avseende placerade barn svarar placerande kommun. Vid bedömning om umgängesresor bör man beakta vad som reglerats genom dom eller beslut av domstol eller avtal om umgänge.

Bistånd för livsföring i övrigt

Även bistånd för livsföring i övrigt ska prövas enligt SoL 4:1 och beviljas om det krävs för att sökanden ska uppnå en skälig levnadsnivå. Handläggare ska motivera varför biståndet krävs för att individen ska uppnå en skälig levnadsnivå. Bistånd utöver skälig levnadsnivå kan lämnas i enlighet med SoL 4 kap 2 §.

Advokatkostnader

Ekonomiskt bistånd utgår generellt inte till advokatkostnad. Möjligheterna att få ersättning via hemförsäkring ska undersökas. Undantag kan förekomma om juridisk expertis behövs för att det har med nödvändig livsföring att göra. Ett skäl för att bevilja bistånd till kostnader för juridisk hjälp kan vara att tvisten avser ett familjerättsligt ärende (jfr RÅ 1989 not. 120). Det ska beaktas hur långvarigt den sökandens behov av försörjningsstöd är.

Avbetalningar och skulder

Biståndet bedöms enligt 4 kap.1 och 2 § § SoL

Ekonomiskt bistånd till betalning av skulder utgår endast i undantagsfall. För att ekonomisk hjälp till skuld ska lämnas gäller att betalning av skulden har avgörande betydelse för den hjälpsökandes fortsatta livsföring och att denna på ett avsevärt sätt skulle försvåras om skulden inte betalades. Socialtjänsten bör inte ge

ekonomiskt bistånd till skatteskulder, böter eller skadestånd. Detta gäller även skulder, kvarskatt, som uppstått under period då den sökande haft bistånd och bistånd beviljats med lägre belopp än som skulle ha blivit fallet om rätt skatteavdrag gjorts. (Se RÅ 1996 ref 14) Ovanstående princip ska vara vägledande även för ställningstagande ifråga om avbetalningsköp.

Att en person har skulder är inte ovanligt och är i sig inget skäl för bistånd. Den biståndssökande ska uppmanas att undersöka möjligheten att få uppskov med betalningen eller att få skulderna avskrivna.

Möjlighet att ansöka om skuldsanering enligt skuldsaneringslagen samt samarbete med budget- och skuldrådgivare ska alltid beaktas.

Observera att prövning enligt 4 kap 1 § ska ske innan ställningstagande enligt 4 kap 2 §.

Bil

Bilen betraktas som en avyttringsbar tillgång vid bedömning om rätt till ekonomiskt bistånd. Även om bilen är belånad ska bilen säljas till förmån för att förfoga över kontanter. Försäljningssumman tas upp som en inkomst.

Rådruksbeslut med besvärshänvisning skall ges individen för att möjlighet till att överklaga skall ges.

Begravningskostnader

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd till begravningskostnader ska socialtjänsten initiera en dödsboudredning som ska ligga till grund för biståndsbedömningen. Även om förutsättningar finns för dödsboanmälan är det inte självklart att det finns förutsättningar att bevilja ekonomiskt bistånd till begravningskostnader. Rätten till bistånd måste utredas i varje enskilt fall. Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet eller genom försörjningsskyldiges inkomster eller tillgångar.

Gäller begravningskostnaden en avliden maka/make/registrerad partner eller sambo ska även den efterlevande makan/makens/registrerade parternas eller sambons ekonomi omfattas av utredningen. Gäller ansökan ett avlidet minderårigt barn ska kostnaden prövas mot föräldrarnas ekonomi. Vid bedömning av försörjningsskyldiges betalningsförmåga prövas rätten till bistånd mot gällande försörjningsstödsnorm.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader bör motsvara kostnaden för en begravning i Sverige och i regel inte vara högre än ett halvt basbelopp.

Förutom kostnader för det som hör samman med att ta hand om stoftet och begravningsakten, bör biståndet även kunna omfatta kostnad för annons, gravsten och inskription. De kostnader som i regel inte ersätts är handbuketter, övriga buketter, solist, middag, minnesalbum och tackannons.

Rätten till bistånd omfattar begravningskostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för transport till annan ort eller till transport till utlandet ingår inte i rätten till bistånd.

Om det är osäkert ifall det finns försäkringar som kan täcka begravningskostnaderna helt eller delvis, kan ekonomiskt bistånd beviljas som förskott på förmån.

Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet till exempel obetald hyra, elräkning, telefon eller kostnader för utflyttning och städning. Alla kända tillgångar som finns på dödsdagen avräknas vid ansökan om begravningskostnad, även eventuellt kommande skatteåterbäring.

Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägare eller från den som är försörjningskyldig för den avlidne. Socialtjänsten ska ta i beaktande om den avlidne har gett bort eller sålt tillgångar förmånligt till en dödsbodelägare strax före dödsfallet (RÅ 1994 ref 53). Kostnader för begravningsakt i kyrkan med präst, organist och vaktmästare för de som inte är medlemmar i Svenska kyrkan beviljas inte.

Om en svensk resenär avlider på utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring eller de anhöriga som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

Bredband/internetuppkoppling/dator

Ekonomiskt bistånd till bredband/internetuppkoppling/dator bedöms efter särskild prövning. Generellt så beviljas inte sådant bistånd om inte synnerliga skäl föreligger. Sådana särskilda skäl kan vara skälig kostnad till internetuppkoppling för barnfamiljer för att barnen ska kunna delta i skolarbetet. Enligt kammarrättsdom (kammarrätten i Jönköping, mål nr 3081-17) kan en skälig kostnad för internet/bredband uppgå till 200 kr per månad. Denna kostnad ansågs täcka kostnaden för nödvändig uppkoppling till skolarbete, myndighetskontakter, arbetssökande och betalning av fakturor. Utred om aktuell skola/skolor delar ut läsplattor till eleverna och ifall de täcker behovet för att barnet ska kunna sköta skolarbetet. Vid ansökan om bistånd till kostnad för dator skall det utredas om behov av dator verkligen finns och om behovet kan tillgodoses genom exempelvis mobiltelefon vilket i det flesta fall är möjligt.

Flyttkostnader

Vid flyttningar av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen till flyttkostnaden undersökas. Efter särskild prövning kan ekonomiskt bistånd beviljas. Kostnadsförslag ska införskaffas från mer än en flyttfirma. Kostnad för adressändring godtas inte. Vanlig adressändring är gratis, endast eftersändning av post kostar extra och detta godkänns inte.

Utgångspunkten är att de flesta människor organiserar sin flyttning med hjälp av släkt och vänner.

Bistånd ska prövas utifrån följande:

- Behov och orsak till flyttningen, arbetsmarknadsskäl, hälsa, sociala omständigheter
- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av släkt och vänner
- Vid flytt av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen undersökas.

Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader bör i regel omfatta:

- Hyra av bil eller släp, inklusive försäkring
- Bensin/diesel
- Hyra av flyttlådor
- Flytt av telefonabonnemang gäller då synnerliga skäl föreligger
- Kostnad för flytt med hjälp av flyttfirma, gäller då synnerliga skäl föreligger. Läkarintyg ska styrka de medicinska skälen.

Förstärkt försörjningsstöd för barn under december månad

Förstärkt försörjningsstöd får beslutas med 500 kronor per barn till familjer som uppfyller villkoren för försörjningsstöd för december månad samt har beviljats försörjningsstöd under minst två månader perioden september-december aktuell år. För umgängesbarn gäller 250 kr men samma villkor gäller.

Beslut enligt SoL 4 kap 2§ ej besvärshänvisning.

Försäkringar

Arbetslöshetsförsäkring godkänns som utgift enligt 4 kap 1 §. Hemförsäkring, se kostnad för det. Avseende villaförsäkring, se kostnader för egen fastighet. Olycksfallsförsäkring för barn täcks av riksnormen för försörjningsstöd.

Hyresskuld

Bistånd bedöms enligt 4 kap 1 och 2 § § SoL

När någon ansöker om bistånd till reglering av hyresskuld ska ett sådant ärende handläggas skyndsamt. Prövning görs enligt 4 kap.1 och 2 § § SoL och rätten till bistånd avgörs av det behov den sökande har vid tidpunkten för ansökan.

Att tänka på

- Skuld för obetald hyra eller avgift till bostadsrättsförening kan efter särskild prövning beviljas under förutsättning att sökanden får bo kvar om skulden regleras.
- Om skulden uppstått under tid då den enskilde inte haft bistånd till kostnaden, men hade haft rätt till bistånd om hen hade ansökt om detta.
- Om de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning.
- Konsekvenserna för gamla, sjuka och/eller funktionshindrad person där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet.

- I vissa fall kan det vara rimligt alternativ att den biståndssökande flyttar till annan bostad.
- Om sökanden har inkomster ska rätten till bistånd med återbetalning prövas,
- Prövning görs enligt 4 kap 2 § SoL.

I fall depositionsavgift krävs ska utredning innefatta ställningstagande i det särskilda fallet.

Hushållsel/el-skuld

Bistånd bedöms enligt 4 kap. 1 och 2 § § SoL. Bistånd kan utgå med faktisk godkänd kostnad som bedöms skälig.

I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den biståndssökande.

Vid boende med eluppvärmning kan elkostnad utöver dessa normalbelopp läggas in i boendekostnaden upp till högsta godtagbara boendekostnad.

Ekonomiskt bistånd till el-skuld kan beviljas efter särskild prövning där avstängning av elleverans kan medföra stora sociala konsekvenser.

Om sökanden har inkomster ska rätten till bistånd med återbetalning prövas. Prövning görs då enligt 4 kap 2 § SoL.

Då depositionsavgift krävs för hushåll som beviljats kostnad för el-skuld, eller som har behov av nytt el-abonnemang, ska detta beviljas då särskilda skäl föreligger.

Depositionsavgiften betalas direkt till elleverantören och återbetalning ska ske till kommunen.

Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Bistånd bedöms enligt 4 kap. 1 § SoL

Kläder ingår i riksnormen. Föreligger det starka medicinska, sociala eller andra starkt vägande skäl till behov av kläder och skor, kan bistånd beviljas utöver normbeloppet. Bedömningen ska vara restriktiv och en individuell prövning görs.

Magasineringskostnad

För personer som saknar permanent bostad bör kostnaden för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid ingå i den faktiska boendekostnaden.

Pass/ID-kort

Som huvudregel utgår ersättning för identitetshandling för den som saknar sådan. Ekonomiskt bistånd till pass utgår normalt inte.

Psykoterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att

bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som ansöker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning.

Rekreation

Om synnerliga skäl föreligger kan ekonomiskt bistånd utgå till rekreationsresor, dock inte till resor som betingas av ett direkt sjukvårdsbehov där Regionen har ett ansvar. Möjlighet att få bidrag från olika fonder ska beaktas.

Om barn finns i familjen kan bistånd sökas till koloni/lägervistelse. Detta under förutsättning att familjen gått på ekonomiskt bistånd under en längre tid och biståndet är till för att ge familjen en skälig levnadsnivå.

Skulder

Den enskilde är inte berättigad till ekonomiskt bistånd avseende skulder såvida det inte finns särskilda skäl. Andra alternativa lösningar ska vara uttömda. Budget- och skuldrådgivning ska erbjudas.

I vissa fall kan ekonomiskt bistånd till skulder beviljas om det har en avgörande betydelse för den sökandens fortsatta försörjning. Det kan t.ex. röra sig om skuld av hyra eller el som måste betalas för att den enskilde inte ska hamna i en oacceptabel situation, en barnomsorgsskuld som måste regleras för att den enskilde kan påbörja utbildning etc. Även omständigheten då skulden uppstod bör beaktas. Skulden kan t.ex. avse utgifter som skulle ha beaktats om den enskilde i ett tidigare skede ansökte om ekonomiskt bistånd.

Att en person har skulder är inte ovanligt och är i sig inget skäl för bistånd.

Telefon

Kostnad för telefon, fasta avgifter och en viss rörlig del, ingår i riksnormen, bistånd därutöver ska endast utgå i sådana fall då sociala, medicinska eller andra godtagbara skäl föreligger. Individuell restriktiv prövning ska göras.

Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. I vissa fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon
- fast telefon är en förutsättning för att tekniska hjälpmedel, som trygghetslarm, ska kunna installeras.

Kostnad för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta ska bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Då depositionsavgift krävs för hushåll som beviljats kostnad till fast telefonabonnemang kan det bli nödvändigt att bevilja bistånd till depositionsavgift. Depositionsavgiften betalas direkt till telebolaget och återbetalning ska ske till kommunen.

Utlandsresa och därmed sammanhängande kostnader

Utlandsresa och därmed sammanhängande kostnader kan beviljas vid starka sociala eller medicinska skäl. Möjlighet till bidrag från olika fonder ska beaktas.

Inkomstberäkning för försörjningsstöd

Vid beräkning av behov av försörjningsstöd görs avdrag för alla nettoinkomster. Med nettoinkomster avses inkomster efter avdrag för preliminär skatt.

Inkomster som ska beaktas:

- arbetsinkomst (inkl. semester-, helgersättning m.m.)
- arbetslöshetsunderstöd (A-kassa, ALFA-kassa)
- arvoden
- arv och gåva
- avgångsvederlag
- barnbidrag och flerbarnstillägg
- bostadsbidrag
- dagersättning från försäkringskassa (dagpenning, Rehabpenning etc.)
- etableringsersättning/etableringstillägg
- familjebidrag
- pension (inkl. barnpension och barntillägg)
- familjehemsersättning (arvodesdel)
- föräldrapenning
- hyresinkomst/inneboendehyra
- inkomst av kapital
- inkomst av rörelse
- livränta
- närståendepenning
- omställningsbidrag
- ränteinkomster
- sjukpenning
- sjukbidrag/sjukersättning
- skatteåterbäring
- starta-eget-bidrag
- spelvinster
- studiebidrag/studiemedel/studielån
- tilläggspension eller pension från tidigare arbetsgivare
- traktamente efter avdrag för styrkta kostnader som ersättningen ska täcka
- utländsk pension
- vårdbidrag (ej merkostnadsdelen)
- utbildningsbidrag
- underhållsbidrag
- underhållsstöd
- övriga beskattningsbara inkomster.

Om den enskilde har rätt till socialförsäkringsförmåner hänvisas till dessa för att tillgodose eller bidra till försörjningen.

Undantag bör dock göras i bl.a. följande situationer:

- En arbetslös person bör inte tvingas att utnyttja ersättningsdagarna med föräldrapenning redan före barnets födelse.
- En arbetslös person som har barn bör kunna spara upp till fyra veckors föräldrapenning fram till det år under vilket föräldrapenningen senast kan tas ut.
- Båda föräldrarna, inte bara den eventuellt arbetslöse eller den med lägre lön, bör kunna använda sig av sin möjlighet (halva föräldrapenningstiden) att vara hemma med sitt barn.

Inkomster som inte ska beaktas:

- Handikappersättning
- Extra tillägg till studiebidrag (ej ensamt hushåll)
- Merkostnad av t.ex. vårdbidrag
- Tillfälliga mindre bidrag från fonder och stiftelser
- Ersättning från feriearbete för ungdomar upp till ett prisbasbelopp
- Stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål t.ex. en resa
- Försäkringsersättningar som kompenserar försäkringstagaren för ekonomiska förluster med anledning av en händelse av ett visst slag och som inte utgör en ersättning för inkomstförlust
- Skadestånd som kompenserar den skadelidande för ekonomiska förluster och som inte utgör en ersättning för inkomstförlust
- Fiktiva inkomster
- Det kan finnas skattebefriade omkostnader som ej skall medräknas.

Handikappersättningen ska täcka de extra utgifter den enskilde har på grund av sjukdom eller handikapp. Viktigt att observera då bedömningen görs av godtagbara kostnader.

Med fiktiva inkomster avses t.ex. skatteåterbäring som omhändertagits av kronofogden, pension som skulle ha betalats ut om förtida uttag inte gjorts, barns inkomster från tillgångar som står under överförmyndarens kontroll.

Sparmedel och andra tillgångar

Allmänt gäller att den som har kontanter, banktillgodohavanden, aktier, obligationer eller andra lätt realiserbara tillgångar ska använda dessa innan rätt till försörjningsstöd föreligger.

Minderåriga barn kan ha sparade medel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar familjens rätt till försörjningsstöd. För barn med sparade medel som har behov av särskilda utgifter utöver vad som ingår i försörjningsstödet, t.ex. dyrare fritidsaktivitet, rekreation eller liknande, ska barnets sparade medel i första hand användas. Vid flytt till egen bostad ska sparade medel användas för inköp av hemutrustning innan bistånd kan erhållas.

Ålderspensionärer kan ha sparade medel upp till ett halvt basbelopp utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

Fordonsinnehav kan godkännas endast på grund av medicinska, sociala eller arbetsrelaterade skäl. Vid behov av bil bör bilens värde normalt inte överstiga ett basbelopp. Personer som uppbär försörjningsstöd och saknar ovanstående skäl för fordonsinnehav ska avyttra sitt/sina fordon inom en månad samt redovisa försäljningssumman som inkomst.

Har sökanden beviljats bilstöd från försäkringskassan ska det anses att sökanden är i behov av fordonet för att uppnå skälig levnadsnivå. Har bil godtagits på grund av medicinska eller sociala skäl ska även kostnader för skäligt antal mil godtas. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd till merkostnader för bil ska beaktas att av försäkringskassan beviljad handikappersättning kan avse merkostnader för bil. Vid den ekonomiska prövningen ska även hänsyn tas till andra tillgångar; egen fastighet och kapitalvaror, dock inte till fiktiva tillgångar.

Med fiktiva tillgångar menas bland annat pensionsförsäkringar som inte kan återköpas, bankmedel som inte går att disponera på grund av villkor i exempelvis gåvobrev samt fast egendom som inte kan överlåtas på grund av bestämmelse i gåvobrev eller testamente.

Olika grupperns rätt till försörjningsstöd

Arbetslösa

Den som kan ska arbeta heltid om det finns heltidsarbete att få.

Frågan om ekonomiskt bistånd till arbetslösa måste i första hand lösas genom arbetslöshetsförsäkringen. Om den arbetslösa inte är berättigad till A-kassa eller om ersättningen inte räcker till för försörjningen, kan försörjningsstöd utgå om sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller på annat sätt få dem tillgodosedda. Innan bistånd beviljas den hjälpsökande, ska denne kunna styrka att hen är aktualiserad på arbetsförmedlingen.

Söker man bistånd för första gången ska man informeras om kravet på inskrivning på AF och kunna uppvisa vid första besöket att hen är inskriven, har en aktuell handlingsplan och är aktivt arbetssökande.

Den arbetslöse uppmanas också att denne anmäler sig till en erkänd arbetslöshetskassa om man inte redan är medlem i en. För arbetslösa finns Alfa-kassan som man har rätt att bli medlem i även om man är arbetslös. Kontinuerlig och god kontakt ska hållas med arbetsförmedlingen. Bland annat med trepartssamtal, den enskilde - arbetsförmedlingen - socialtjänsten.

Nämnden får enligt 4 kap. 4 § kräva att den som söker försörjningsstöd under en viss tid ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Syfte med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra

passivisering i ett långvarigt biståndsberoende. Deltagande ska vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden. Viss aktivitet ska föregås av en individuell bedömning av den enskildes behov och förmåga. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras i en arbetsplan.

Nämnden får enligt 4 kap 5 § vägra eller nedsätta fortsatt försörjningsstöd om den enskilde utan godtagbart skäl vägrar delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Den som är arbetslös kan inte anses ha rätt till bistånd enligt kap 4 1 § om hans behov kan tillgodoses genom de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetslösa. En person som vägrat ta anvisat lämpligt arbete och därför inte heller får ersättning från a-kassa har inte heller rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap § 1.

Om den arbetslöse kan erbjudas arbete på annan ort men vägrar anta detta, ska det tolkas som att hen inte är aktivt arbetssökande och föranleda avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd, om det inte visar sig att det av sociala skäl är ofördelaktigt för den enskilde eller hans familj att flytta.

En längre avstängningstid kan tillämpas av arbetslöshetskassan beroende på individens handlingssätt. Den avstängningstid som beslutas av arbetslöshetskassan ska även vara vägledande vid beslut från vilken tidpunkt ekonomiskt bistånd ska beviljas. Matpengar kan dock beviljas efter individuell nödprövning. Om den hjälpsökande av behandlingsmässiga skäl ändå bedöms vara i behov av ekonomiskt bistånd, ska ärendet prövas enligt gällande delegationer. De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem eller svår psykisk ohälsa. Dessa personer har oftast behov av andra insatser innan de kan stå till arbetsmarknadens förfogande.

Arbetslösa ungdomar

Föräldrars underhållsskyldighet mot barn fastslås i Föräldrabalkens 7 kapitel. Underhållsskyldighet upphör då barnet fyller 18 år eller vid den senare tidpunkt då barnet slutar gymnasiet, dock senast när den unge fyller 21 år. Detta innebär att föräldrarnas förmåga och vilja att försörja den unge ska utredas. Det kan också bli aktuellt att hjälpa den unge att utkräva underhållsbidrag genom rättslig process.

Nämnden får, enligt 4 kap. 4 §, kräva att den som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Ansöker hemmavarande barn, som inte fyllt 18 år, om ekonomiskt bistånd ska föräldrarna alltid kontaktas efter samråd med den sökande. Vid bedömning av hjälpbehovet för arbetslösa ungdomar upp till 18 år som bor i föräldrahemmet ska hänsyn tas till föräldrarnas inkomst.

Undantag från ovannämnda regel ska göras för de ungdomar som inte kan bo i hemmet på grund av den sociala situationen eller när ett självständigt boende är

lämpligare för den unge av andra skäl. Innan ekonomiskt bistånd beviljas ska social utredning om ungdomens situation göras av handläggare på barn- och familjeenheten. Samverkan ska sedan ske med handläggare från Ekonomi- och vuxenenheten.

Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning

Barnen ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visa upp. Så snart det är praktiskt möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att så snart barnomsorgsplats erbjuds ska den accepteras. Heltidsarbete ska sökas.

Arbetslösa med otillräcklig A-kassa

Bidragstagare som har ersättning från A-kassa riskerar att förlora denna ersättning om de deltar i kommunal aktivitet. Det är olika regler som gäller beroende på vilken kassa det gäller. Den sökande måste få ett godkännande från sin kassa för att kunna delta i kommunal verksamhet. Konsekvensen av att annars ställa krav på att denna grupp ska delta i aktiviteter är att behovet av försörjningsstöd kan öka.

Arbetslösa med sociala och medicinska problem

För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa, ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är allvarligt missbruk, svår psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsoförmåga på grund av sjukdom. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den enskilde medverka i planering vars syfte är att den enskilde bli arbetsför eller får annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Avgift vid sjukhusvård

Patientavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Patientavgiften reduceras med matpengar för samma antal dagar. Vårdavgiften tas som godtagbar utgift i beräkningen.

Att tänka på

Det bör observeras att anhållna, häktade erhåller fickpengar genom kriminalvårdsstyrelsen.

Brottsoffer

Stor hänsyn ska visas brottsoffer. Brottsoffer kan ha akut behov av ekonomiskt bistånd. Vid misshandel i hemmet kan den misshandlade partnern kanske inte förfoga över gemensamma tillgångar och socialtjänsten ska då kunna ge tillfälligt ekonomiskt bistånd utan hänsyn till gemensamma tillgångar.

Humanistiska nämnden bör verka för att den som utsatts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp. Humanistiska nämnden bör härvid särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (5 kap 11 § SoL).

Egenavgift vid vård och behandling

Egenavgift vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare i HVB och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om individen inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften med ska avgiften sättas ned eller efterges i samband med placeringsbeslut.

Föräldrars försörjningsskyldighet

Enligt Föräldrabalkens 7 kapitel har föräldrarna underhållsskyldighet tills barnet har fyllt 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga så länge skolgången pågår dock längst intill dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Föräldrarna kan i vissa fall avstå från förvärvsarbete helt eller delvis för vård av minderåriga barn. Enligt rättspraxis har en förälder inte någon ovillkorlig rätt till försörjningsstöd om den utnyttjar rätten till ledighet för vård av barn och arbetar deltid (RÅ 1987 ref. 167). Vidare har en förälder som avstår från förvärvsarbete för vård av förskolebarn inte ansetts ha rätt till försörjningsstöd eftersom Humanistiska nämnden har fullgjort biståndsskyldighet genom att anvisa förskoleplats (RÅ 85 2:5).

Företagare

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte utgår till att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet. Det kan trots detta uppstå behov för företagaren att ha rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning och livsföring i övrigt i akuta situationer, eller om hen måste få skälig tid att avyttra företaget.

Driver företagaren en rörelse som inte lönar sig och ansöker om bistånd för sin försörjning eller livsföring i övrigt, kan ansökan avslås. Den enskilde ska antingen ta ut avtalsmässig lön eller ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Med avtalsmässig lön avses inkomst som vid varje tillfälle minst motsvarar lägsta A-kasseersättning.

Att tänka på

Uppgift om registrering/avregistrering kan fås från patent- och registreringsverket alternativt skatteverket.

Om företagare har uppburit aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen kan det finnas skäl att utreda om det finns utsikter att företaget ger inkomster inom snar framtid och bevilja ekonomiskt bistånd under tiden.

Ansökan från sökanden med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på

motprestation ska ställas.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV)

Fotboja förekommer som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna. Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har individen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndighet.

Vid IÖV-utsluss är individen fortfarande inskriven i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Konfliktberörda

Person berörd av arbetsmarknadskonflikt kan erhålla försörjningsstöd om konfliktersättning inte utgår samt om konfliktersättningen är för låg jämfört med gällande normer. Försörjningsstöd kan utgå om konflikten är laglig.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvar för behandling fram till tänkt dag för villkorlig frigivning.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädustrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen.

Kriminal- och/eller rättspsykiatrisk vård

För person som är inskriven inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader i form av hyra och andra kostnader för boende samt uppehälle under frigivningspermission. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyra eller del av hyra samt rehabiliteringsaspekten. Det är viktigt att få veta om den sökande får bo kvar efter frigivning. Vid strafftid högst sex månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. I fall

den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivningen.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personliga lösören.

Viktigt att informera den enskilde om vad som gäller.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten utreda de grundläggande problemen innan socialtjänsten tar ställning till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det nödvändigt att efter samtycke från den enskilde samverka med socialpsykiatri och Regionen.

SIP, samordnad individuell plan bör i alla dessa ärenden genomföras för att stärka individens möjlighet att påverka sin situation samt för att utreda individens fulla stöd behov.

TRIS, tidig rehabilitering i samverkan bör efter samtycke från individen ske för att rätt insats till rätt person vid rätt tillfälle skall kunna säkerställas.

Den psykiska ohälsan kan även utgöra ett hinder att betala sina räkningar. Utifrån att inte försätta individen i bostadslöshet eller med elen avstängd kan det vid behov vara bra att betala hyran och elen direkt till fordringsägarna.

Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet. Detta för att man då kan anse att individen inte gör vad den kan för att i framtiden kunna bidra till sin egen försörjning och därför inte följer arbetslinjen.

I många fall utgör missbruket ett hinder för den enskilde att försörja sig genom arbete. Humanistiska nämndens främsta uppgift i dessa fall är att komma till rätta med missbruket genom behandlingsinsatser, personligt stöd, hjälp till utbildningar och andra åtgärder. Det kan i det enskilda fallet innebära att det ställs kompletterande krav till att vara aktivt arbetssökande för att erhålla ekonomiskt bistånd.

I samråd med den enskilde bör det upprättas ett kontrakt/handlingsplan/arbetsplan i vilket det framkommer vilka krav som ställs på respektive part samt vad

konsekvenserna av att bryta kontraktet blir.

Missbruket kan även utgöra ett hinder att betala sina räkningar. Utifrån att inte försätta individen i bostadslöshet eller med elen avstängd kan det vid behov vara bra att betala hyran och elen direkt till fordringsägarna.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindrigare missbruksproblem men ska inte ersätta vård och behandling för missbruk. Däremot kan deltagande vara förebyggande vid begynnande missbruk eller utgöra komplement till andra insatser mot missbruket. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande av om den enskildes medverkan vid en denna arbetsplats är lämplig.

Arbetsmetodik gällande personer med missbruksproblem

Handläggare inom försörjningsstöd har kontakt med sina klienter en gång per månad i samband med handläggning av ansökan om försörjningsstöd. Vid behov ska ekonomihandläggare samråda med missbrukshandläggare. Om behov uppstår ska trepartsmöte ordnas.

Vårdplan upprättas av missbrukshandläggare i samråd med den enskilde och gäller en tidsperiod på 3-4 månader. Därefter följs vårdplanen upp och vid behov revideras. Att följa vårdplanen innebär att insatser och delmål ligger på en för klienten rimlig nivå. Om klienten inte fullföljer upprättad vårdplan kan insatsen avslutas och rätten till ekonomiskt bistånd kan ifrågasättas.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet avslås eller reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos ideella föreningar, organisationer eller kyrkor och är ett alternativ till fängelse. Samhällstjänst ska utföras under den dömdes fritid, t.ex. kvällar eller veckoslut under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömden kan behålla sitt ordinarie arbete eller studier eller vara aktivt arbetssökande. Det faktum att en bidragssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och även delta i praktik.

Sjuka/sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetssökaraktiviteter, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Arbetslösa som är sjuka ska om det utifrån medicinskt utredning bedöms lämpligt erbjudas rehabiliterande insatser. Den enskilde skall medverka i planering vars syfte

är att den enskilde blir arbetsför.

Insatser ska erbjudas i form av samverkan med läkare, vårdcentral, psykiatrimottagning och Försäkringskassa. Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras ansöka om sjukersättning

Studerande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd.

Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet. Rätt till bistånd under studietid föreligger inte.

Försörjningsstöd enligt fastställda riktlinjer och normer kan utgå till barn och ungdom som behöver det för att kunna fullfölja grund- och gymnasieskola. För studier på eftergymnasial nivå ska försörjningsstöd normalt inte utgå, om sökanden är arbetsför.

Från huvudregeln kan undantag göras för vissa akuta situationer och då synnerliga skäl föreligger. Här avses exempelvis då studierna har ett rehabiliterande syfte och studiemedel sökts men inte beviljats, personer med partiella studiehinder på grund av sjukdom eller handikapp. Samma regel gäller för studerande där studierna klassas som arbetsmarknadsåtgärd och bidrag från Arbetsförmedlingen eller motsvarande utgår.

Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas försörjningsstöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel.

Om ekonomiskt bistånd beviljas av socialtjänsten för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Studerande under studieuppehåll

För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Den studerande ska själv under terminen planera för sommaruppehållet, vara aktivt arbetssökande och i god tid anmäla sig till arbetsförmedlingen.

Studiemedlen är avsedda att täcka levnadskostnaderna och studiematerialet för den studerande till och med den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan höstterminen och vårterminen och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande se

studiemedelsbeslut.

För de akuta situationer som kan uppstå under sommarferier då studiemedel inte utgår gäller reglerna i 4 kap 4 § nämnden har rätt att kräva deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet för studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd. Även denna hjälp är individuellt behovsprövad.

Ungdomar

Studerande i gymnasieskolan (även ungdomar över 18 år) som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid prövning av behov av försörjningsstöd.

Kostnad för eget boende beviljas endast i undantagsfall om särskilda sociala skäl föreligger. Ungdomarna förutsätts bo kvar hos föräldrarna tills de har sådana inkomster att de klarar eget boende.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller tjuguetta år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Studerande i gymnasieskola, även över 18 år, som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid socialbidragsprövningen. (Se även under punkten Arbetslös ungdom)

Ungdomar som studerar och är berättigade till underhållsstöd har möjlighet att få fortsatt underhållsstöd från 18 år till fyllda 20 år. Viktigt att tänka, att den som är 18 år måste själv ansöka om underhållsstöd. Ett motsvarande särskilt bidrag finns för barn till ensamstående adoptivföräldrar. Ansökan om förlängt underhållsstöd eller särskilt bidrag för barn till ensamstående adoptivföräldrar görs hos Försäkringskassan.

För nyanlända invandrare över 16 år gäller särskilda regler om rätt till grundläggande svenskundervisning för invandrare, SFI-grund enligt regler i SFS 1986:159 och SFS 1986:207.

Värnpliktiga

Som grundregel utgår inte försörjningsstöd till värnpliktiga. Deras behov tillgodoses av andra bidrag. Från grundregeln kan undantag göras för vissa akuta situationer och då synnerliga skäl föreligger. Det ska uppmärksammas att familjebidrag för värnpliktig söks hos Försäkringskassan.

Växelvis boende/delad praktisk vård

I de fall då föräldrar vid en separation har gemensam vårdnad om barnet/barnen bor växelvis hos föräldrarna, kan underhållsstöd utgå till båda eller någon av dem. Barnbidraget kan utgå till en eller båda föräldrarna och räknas då som inkomst.

Vid normberäkning fördelas sedan kostnaden för barnet/barnen utifrån hur lång tid det/de vistas hos de båda föräldrarna.

Äldre

Ålderspensionärer har som regel sin försörjning tryggad genom den allmänna försäkringen. Kompletterande försörjningsstöd kan utgå för att uppnå skälig levnadsnivå för äldre invandrare som ännu inte har fått ålderspension eller äldreförsörjningsstöd, samt ålderspensionär med låg pension.

Den som har fyllt 61 år ska inte tvingas att utnyttja den möjlighet som finns att göra förtida uttag på ålderspensionen.

Den som fyllt 61 år och påbörjat förtida uttag av ålderspensionen ska hänvisas till arbetsförmedlingen och vara aktivt arbetssökande för att rätten till kompletterande försörjningsstöd skall utredas. Detta då personer med förtida uttag av ålderspension inte har rätt till bostadstillägg.

Utländska medborgare från Norden

Dessa jämställs vid bedömning av rätt till försörjningsstöd med svenska medborgare.

Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Personer utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt befinner sig i Sverige till exempel turister eller affärsresande har enbart rätt till bistånd i en nödsituation. Det bistånd som eventuellt blir aktuellt är ersättning för en biljett till hemlandets ambassad och bidrag till uppehållet till dess hemresan kan ske. De är således inte berättigade till bistånd till medicinsk vård. I första hand bör sådana sökanden hänvisas till polisen eller till det egna landets ambassad.

Ansöker individen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning. Ansökan från en person som saknar hemvist i landet prövas av vistelsekommunen.

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande. Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

I vissa fall ska kommunen betala ut dagersättningen enligt LMA. Det gäller personer som ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning och som får vistas i

Sverige medan deras ansökan om uppehållstillstånd prövas (1 § 1 stycket 3, 3 § 4 stycket LMA).

Det gäller även personer som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda i Sverige, om de vistas i kommunen. Då ska den kommun där personen bor betala ut dagersättningen i avvaktan på att Migrationsverket kan ta över ansvaret (1 § 1 stycket 2 och 3 a § LMA).

En kommun har rätt att få ersättning från Migrationsverket för det bistånd som kommunen har betalat ut enligt 23 § LMA (se närmare förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.). Det gäller inte bara dagersättningen, utan kan också gälla andra och betydande extraordinära kostnader. Kommunen ansöker hos Migrationsverket om sådan ersättning. Kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL gäller även personer som omfattas av LMA. Om en person som omfattas av LMA ansöker om bistånd för behov som inte täcks genom LMA, måste kommunen pröva den enskildes ansökan enligt bestämmelserna om rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Begravningskostnader är ett exempel på ett sådant behov.

EU-medborgare

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länder, Island, Norge och Liechtenstein.

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten.

Med uppehållsrätt avser en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

EU-medborgare har uppehållsrätt om hen:

- Är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning.
- Är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige

Yrkesverksamma personer: en EU-medborgare som har uppehållsrätt har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det

självkliant att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Arbetslösa personer: EU-medborgare har uppehållsrätt om hen är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex månader i medlemsstaten för att söka arbete. Vad gäller socialt bistånd till personer som är arbetssökande har dessa enligt EG-rätten ingen rätt till skydd men däremot har de möjlighet att få stöd enligt socialtjänstlagen.

Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd ska utgå och i vilken omfattning.

En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. ska tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen.

Personer med rätt till arbetslöshetsersättning: För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall i vilken omfattning bistånd ska utges.

Icke yrkesverksamma personer: vidare har vissa studerande och personer, t.ex. pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar.

Tillfällig vistelse: EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. som turist eller affärsresande och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet och i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sett föreligger det i princip rätt till ekonomiskt bistånd. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Observera att den underrättelseskyldighet till polisen som föreligger enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen omfattas inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

Utländska medborgare i övriga fall

Utländska medborgare som inte är medborgare i EU-land eller Norden och som tillfälligt befinner sig i Sverige har i princip rätt till bistånd i en nödsituation.

Gäststuderande utan deltidsarbetstillstånd har i princip inte rätt till försörjningsstöd.

Undantag är akuta situationer t.ex. oplanerat avbrott i understödet från hemlandet.

Anvisningar för handläggningen

Utbetalning av försörjningsstöd

Försörjningsstöd ska med få undantag betalas kontant. Med kontant utbetalning jämföras här utbetalningar till bankkonto, bankgiro/postgiro eller på talong. Endast efter noggrann individuell prövning och i speciella situationer kan rekvisition användas.

Försörjningsstödet ska normalt utbetalas direkt till den enskilde. Eventuellt bistånd till skulder (barnomsorg, hyra, el) ska utbetalas direkt till borgenären.

Återkrav av försörjningsstöd

Försörjningsstöd som lämnas med stöd av 4 kap 1 § SoL är den enskilde i princip inte skyldig att betala tillbaka. Men om försörjningsstödet lämnas som förskott på förmån/ersättning eller till person som är indragen i arbetskonflikt har Ekonomi- och vuxenheten rätt att kräva tillbaka bidraget. En förutsättning är att bidraget gäller samma tidsperiod som förmånen.

Återkrav gäller alltså:

- I avvaktan på ersättning från A-kassa (sökanden är självförsörjande efter att ersättning kommer igång)
- Lön från arbete under studieuppehåll; förskott ska beaktas i avvaktan på ersättning från A-kassa (gäller studerande)
- Ekonomiskt bistånd beviljat enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning.

För framtida ersättningar från Försäkringskassa ska framställan om återbetalning skickas dit enligt SFB.

I de fall återkrav av utgivet försörjningsstöd ska ske enligt 9 kap 2 § SoL ska den sökanden underrättas om detta redan när försörjningsstödet beviljas samt skriva under återkravet.

Krav om återbetalning enligt 9 kap 1 § SoL kan även ske om någon erhållit för mycket försörjningsstöd genom att lämna felaktiga uppgifter eller underlåtit att lämna uppgifter. Även om denne inte har haft något uppsåt, men borde ha insett att summan var felaktig, kan beloppet återkrävas. Misstanke om bedrägeri ska polisanmälas. Bestämmelsen i 9 kap innebär emellertid inte att återbetalningsskyldigheten alltid kan göras gällande.

Förutom i de situationer som finnas angivna i 9 kap 3 § SoL (talan väcks vid

Förvaltningsrätten) kan det bli frågan om att medge eftergift enligt 9 kap 4 § SoL när det kan antas bidra till individens fortsatta rehabilitering eller när återbetalning kan bedömas inverka negativt på ett uppnått behandlingsresultat.

Överskott

Vid ekonomisk beräkning upprättas en beräkning 2 månader bakåt i de fall sökanden inte varit aktuell under en 3-månadersperiod. Om dessa beräkningar bakåt i tiden visar på ett överskott, ska överskottet föregående månad räknas som inkomst innevarande period.

Högre krav på att spara överskott kan göras på individer som haft ekonomiskt bistånd tidigare och bedöms ha vetskap om riktlinjer och krav som ställs från socialkontorets sida.

Individer som haft vetskap att deras inkomst kommer att förändras, minska, kommer att ta slut bör ha kunnat planera sin ekonomi så att behov av ekonomiskt bistånd kunnat undvikas. Så som individer som haft en AVA, studerat, deltagit i Etableringsprogrammet, blir uppsagd från arbetet, haft föräldrapenning, mm.

Om synnerliga skäl föreligger, för sökanden ovanligt höga inkomster, försäljning av fastighet, vinster etc. kan hänsyn tas till överskott som uppkomna tidigare.

Ekonomiskt överskott under pågående försörjningsstöd ska överflyttas till nästa perioder tills överskottet är noll kronor, om inte synnerliga skäl föreligger. Individuell prövning görs.

Nödprövning

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av en utredning och prövning.

Även om tiden är knapp bör följande överväganden göras:

- är det en akut nödsituation
- finns barn i familjen
- finns sjukdom eller medicinska problem hos den sökande som skulle förvärras eller hen inte får hjälp
- har den sökanden sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation
- känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har hen tidigare fått information om dem
- kan den sökande få hjälp av familj eller vänner
- är behovet återkommande trots egen försörjning

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation.

Ibland kan matrekvisition vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas mycket restriktivt. Det kan vara så att man inte hinner få tillgång till biståndet

under samma dag och behovet kan inte vänta. Då kan matrekvisition vara lämpligt bistånd. Delegation på att skriva ut matrekvisition enligt norm och riktlinjer har handläggaren.

Förlust av pengar p.g.a. stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation.

För övrigt hänvisas till sökandens hemförsäkring samt möjligheter till avbetalning av uppkomna skulder. Polisanmälan ska uppvisas.

Budget- och skuldrådgivning

Syftet med hushållsekonomisk rådgivning är att stärka hushållens resurser och möjligheter att leva ett självständigt liv.

I arbetsuppgifterna ingår:

- ge råd och stöd i ärenden enligt skuldsaneringslagen
- strukturera ekonomin och ge förslag på hushållsbudget
- se över skuldsituationen
- söka lösningar mellan den skuldsatte och dennes fordringsägare i ärenden där skuldsanering inte är tillämplig
- råd i budget- och skuldfrågor i förebyggande syfte
- ge allmänt utformad information om budgetrådgivning och
- skuldsanering till allmänheten i olika sammanhang.